

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 16/2012-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. januára 2012 predbežne prerokoval sťažnosť P. H., T., a Ing. V. H., N., *oboch* zastúpených B., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom konateľa a advokáta JUDr. J. B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 *Listiny základných práv a slobôd*, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 *Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd* rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne č. k. 17 Co/310/2009-267 z 9. marca 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. H. a Ing. V. H. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. mája 2010 doručená sťažnosť P. H. (ďalej len „sťažovateľ v 1. rade“) a Ing. V. H. (ďalej len „sťažovateľ v 2. rade“; spolu len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho

základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 17 Co/310/2009-267 z 9. marca 2010 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

Z napadnutého rozsudku, ako aj z vyžiadaného súvisiaceho spisu ústavný súd zistil tieto skutočnosti:

Podstatou sťažnosti sú námietky sťažovateľov proti rozsudku krajského súdu č. k. 17 Co/310/2009-267 z 9. marca 2010, ktorým bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) č. k. 19 C/186/2005-238 z 13. septembra 2009. Predmetom konania pred všeobecnými súdmi bolo rozhodovanie v spore medzi príbuznými, podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností nachádzajúcich sa v katastrálnom území T., zapísaných na LV č... ako parc. č. 468/1 zastavané plochy a nádvoria o výmere 213 m², parc. č. 468/2 zastavané plochy a nádvoria o výmere 564 m², parc. č. 468/3 zastavané plochy a nádvoria o výmere 26 m², parc. č. 468/4 zastavané plochy a nádvoria o výmere 31 m² a rodinný dom súpisné číslo 364 postavený na parc. č. 468/1 (ďalej len „rodinný dom“; a všetky nehnuteľnosti ďalej len „nehnuteľnosti“). Spoluvlastnícky podiel sťažovateľa v 1. rade je o veľkosti 7/12 k celku a sťažovateľa v 2. rade o veľkosti 1/12 k celku.

Ďalšími podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností sú aj M. Š. (v podiele 1/12 k celku) a P. Š. spoločne s M. Š. (v podiele 3/12 k celku, ktorý je v ich bezpodielovom spoluvlastníctve manželov). Obaja po dohode s rodičmi M. Š., právnymi predchodcami tak M. Š. a P. Š., ako aj sťažovateľov, užívali nehnuteľnosti vrátane časti rodinného domu bezodplatne. Sťažovatelia v rodinnom dome nebývajú a ani ho iným spôsobom neužívajú.

Sťažovatelia ako majoritní spoluvlastníci sa rozhodli zmeniť dovtedajší bezodplatný spôsob užívania rodinného domu na odplatný. Na zasadnutí spoluvlastníkov nehnuteľností

10. novembra 2004 (ďalej len „prvé zasadnutie spoluvlastníkov“) za účasti sťažovateľov a M. Š. bolo väčšinou počítanou podľa veľkosti podielov rozhodnuté o zriadení fondu spoluvlastníkov a o povinnosti P. Š. a M. Š. ako v rodinnom dome bývajúcich spoluvlastníkov platiť peňažný príspevok do fondu spoluvlastníkov v sume 3 500 Sk ročne za 1 m² užívanej obytnej plochy a 2 000 Sk ročne za 1 m² užívanej úžitkovej plochy, a to od 15. októbra 2004.

Sťažovatelia ako žalobcovia podali 6. júna 2005 okresnému súdu žalobu proti M. Š. ako žalovanej v 1. rade a P. Š. ako žalovanému v 2. rade (ďalej len „žalovaní“), ktorou sa domáhali zaplatenia sumy 431 000 Sk s príslušenstvom.

V priebehu súdneho konania vedeného okresným súdom sa 29. novembra 2005 uskutočnilo ďalšie zasadnutie spoluvlastníkov nehnuteľností (ďalej len „druhé zasadnutie spoluvlastníkov“). Na druhom zasadnutí spoluvlastníkov bolo väčšinou počítanou podľa veľkosti podielov rozhodnuté o zrušení fondu spoluvlastníkov a o povinnosti M. Š. a P. Š. ako spoluvlastníkov užívajúcich rodinný dom platiť odplatu za užívanie v rozsahu väčšom ako predstavujú ich spoluvlastnícke podiely, a to 3 500 Sk ročne za 1 m² užívanej obytnej plochy a 2 000 Sk ročne za 1 m² užívanej úžitkovej plochy. Na druhom zasadnutí spoluvlastníkov bolo zároveň rozhodnuté, že túto odplatu sú povinní zaplatiť aj spätne za obdobie od 15. októbra 2004 do konca roka 2005, čo predstavuje celkovú sumu 430 625 Sk.

Sťažovatelia podali 30. novembra 2005 návrh na pripustenie zmeny žaloby v dôsledku rozhodnutia prijatého na druhom zasadnutí spoluvlastníkov. Sťažovatelia požadovali od žalovaných zaplatenie sumy 430 625 Sk s príslušenstvom, čo malo predstavovať platby za užívanie rodinného domu za obdobie od 15. októbra 2004 do konca roka 2005. Okresný súd uznesením č. k. 19 C/186/2005-43 z 22. februára 2006 navrhnutú zmenu žaloby pripustil.

Okresný súd rozsudkom č. k. 19 C/186/2005-238 z 13. septembra 2009 žalobu sťažovateľov v celom rozsahu zamietol a zaviazal ich nahradiť trovy konania žalovaným. Podľa okresného súdu majú všetci účastníci konania v zmysle § 123 a § 137 Občianskeho

zákonníka právo užívat' spoločné nehnuteľnosti v miere, ktorá zodpovedá ich spoluvlastníckym podielom, pri užívaní nehnuteľnosti nad rámec spoluvlastníckeho podielu sa aplikujú ustanovenia Občianskeho zákonníka o bezdôvodnom obohatení. Podľa okresného súdu rozhodli podieloví spoluvlastníci nehnuteľností (žalovaní a ich rodičia) v minulosti, teda ešte predtým, ako sa sťažovatelia stali spoluvlastníkmi nehnuteľností, o tom, že ich budú užívať bezodplatne. Takto dohodnutý spôsob užívania zakladal právny titul na bezodplatné užívanie rodinného domu M. Š. a P. Š. aj nad rámec ich spoluvlastníckeho podielu. Podľa okresného súdu mohla povinnosť platiť za užívanie väčšej časti rodinného domu, ako je ich spoluvlastnícky podiel, vzniknúť až odo dňa, keď sa dozvedeli o rozhodnutí sťažovateľov (majoritných spoluvlastníkov) prijatom na druhom zasadnutí spoluvlastníkov. Vzhľadom na to, že žalovaní neboli na druhom zasadnutí spoluvlastníkov prítomní a sťažovatelia nepreukázali, že by žalovaných so svojím rozhodnutím oboznámili skôr, okresný súd konštatoval, že žalovaní sa mohli o rozhodnutí dozvedieť až 11. marca 2006, keď im bol doručený návrh na zmenu žalobného petitu spolu s uznesením o pripustení tejto zmeny. Z dôvodu, že sťažovatelia sa žalobou domáhali úhrady platby za obdobie od 15. októbra 2004 do konca roka 2005, teda za obdobie, keď podľa okresného súdu žalovaní nemali povinnosť platiť odplatu za užívanie, prvostupňový súd žalobu zamietol. Prvostupňový súd navyše uviedol, že žalovaní užívali iba takú časť rodinného domu, ktorá zodpovedá ich spoluvlastníckemu podielu.

Proti označenému rozsudku podali sťažovatelia odvolanie, v ktorom namietali najmä to, že bezdôvodné obohatenie je právna kategória nezávislá na ľudskom vedomí, záväzok toho, kto sa bezdôvodne mal obohatiť, vzniká priamo zo zákona, a preto tvrdili, že ich prvostupňový súd poškodil, keď dospel k názoru, že žalovaní sa mohli bezdôvodne obohacovať až od 11. marca 2006, keď sa dozvedeli o povinnosti platiť nájom. Podľa sťažovateľov mal prvostupňový súd považovať doručenie zápisnice zo zasadnutia spoluvlastníkov z 29. novembra 2005 žalovaným za skutočnosť, ktorá je medzi účastníkmi nesporná, poukazujúc na to, že žalovaní túto skutočnosť v konaní nepopreli. Prvostupňový súd podľa sťažovateľov taktiež neprihliadol na skutočnosť, že už na prvom zasadnutí spoluvlastníkov sa rozhodlo o povinnosti žalovaných platiť odplatu za užívanie rodinného domu nad rámec ich spoluvlastníckych podielov.

Krajský súd ako odvolací súd napadnutým rozsudkom prvostupňový rozsudok v celom rozsahu potvrdil. V odôvodnení odvolacieho rozsudku okrem iného uviedol, že „Pre rozhodnutie v danej veci je významné zistenie, kedy nastala podstatná zmena majúca za následok odlišné hospodárenie so spoločnou vecou v tom zmysle, že spoluvlastníci, ktorí užívajú časť presahujúci ich spoluvlastnícky podiel, majú platiť ostatným spoluvlastníkom náhradu.“. Podľa názoru odvolacieho súdu o novom spôsobe užívania rodinného domu bolo rozhodnuté až na druhom zasadnutí spoluvlastníkov, pričom „Je nevyhnutné, aby žalovaní boli s týmto rozhodnutím náležite oboznámení, čo však v prejednávanej veci preukázané nebolo.“. Odvolací súd konštatoval, že súd prvého stupňa správne ustálil, že zmena spôsobu užívania nehnuteľnosti sa stala účinnou len od 11. marca 2006, a teda žalovaní do 11. marca 2006 nemohli získať na úkor sťažovateľov bezdôvodné obohatenie.

Proti rozsudku krajského súdu č. k. 17 Co/310/2009-267 z 9. marca 2010 podali sťažovatelia sťažnosť, ktorou sa domáhajú vyslovenia, že ním došlo k porušeniu ich práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 listiny a podľa čl. 6 dohovoru, a navrhujú, aby ústavný súd napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti

navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Za zjavne neopodstatnenú možno považovať sťažnosť vtedy, keď namietaným postupom orgánu verejnej moci (v danej veci všeobecného súdu) alebo jeho rozhodnutím nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. O zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide preto vtedy, ak pri jej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. rozhodnutia I. ÚS 140/03, IV. ÚS 166/04, IV. ÚS 136/05, II. ÚS 98/06, III. ÚS 198/07, IV. ÚS 27/2010).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V zásade preto nie je oprávnený posudzovať správnosť skutkových a následne na nich založených právnych záverov všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov v konkrétnom prípade viedli k rozhodnutiu (obdobne napr. III. ÚS 78/07, IV. ÚS 27/2010). Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (II. ÚS 193/2010).

Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy však patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými

zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07). O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak ústavný súd zistí interpretáciu a aplikáciu právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

Z týchto hľadísk preskúmal ústavný súd sťažnosť sťažovateľov namietajúcich porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 dohovoru.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny sa každý môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Článok 46 ods. 1 ústavy je primárnym východiskom pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany garantovanej v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (IV. ÚS 115/07). Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu nemožno vidieť medzi základným právom v čl. 46 ods. 1 ústavy a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97), a preto sa ich porušenie skúma spoločne. Obdobné platí aj pre základné právo podľa čl. 36 ods. 1 listiny.

Sťažnosť smeruje tak proti výroku napadnutého rozsudku vo veci samej, ako aj proti rozhodnutiu o trovách konania.

Sťažnosť proti napadnutému rozsudku vo veci samej odôvodnili sťažovatelia dvomi základnými námietkami. Podľa prvej krajský súd nesprávne posúdil doručovanie rozhodnutia väčšinových spoluvlastníkov o povinnosti hradiť platby za užívanie spoločnej veci prijatého na druhom zasadnutí spoluvlastníkov ako skutočnosti spornej, hoci podľa sťažovateľov o nej nebol medzi účastníkmi konania spor. Podstatou druhej námietky sťažovateľov je to, že krajský súd nesprávne posúdil splnenie podmienky informovania žalovaných (ako menšinových podielových spoluvlastníkov nehnuteľností) o rozhodnutí väčšinových spoluvlastníkov, pokiaľ ide o vznik povinnosti platiť náhradu za užívanie spoločnej veci.

Sťažovatelia tvrdia, že „Všeobecné súdy v rozpore s § 153 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku nerozhodli na základe nespornej skutkovej okolnosti, ale bez uvedenia a odôvodnenia dôvodnej a závažnej pochybnosti o jej existencii alebo pravdivosti a bez vykonania dokazovania nespornú skutkovú okolnosť nepovažovali za preukázanú a vyhodnotili ju v neprospech Sťažovateľov. Nezákonným postupom Okresného súdu Trenčín a Krajského súdu v Trenčíne sa odoprela Sťažovateľom možnosť splniť dôkaznú povinnosť podľa § 120 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku a následne uniesť dôkazné bremeno.“

Sťažovatelia ďalej uvádzajú, že „nepreukazovali doručovanie zápisnice z Druhého zasadnutia spoluvlastníkov, lebo túto skutočnosť považovali za nespornú. Sťažovatelia nemali vedomosť o tom, že prvostupňový súd neveril žalovaným, ktorí túto okolnosť nepopreli. Ak by prvostupňový súd postupoval v súlade s § 118 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku a naznačil svoj predbežný právny názor, Sťažovatelia by mali možnosť predložiť dôkazy a uniesť dôkazné bremeno. Prvostupňový súd však v rozpore s § 118 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku v znení platnom a účinnom v čase vyhlásenia prvostupňového rozsudku, postupoval podľa procesného predpisu platného a účinného do prijatia zákona č. 384/2008 Z. z... Prvostupňový a odvolací súd v rozpore s § 153 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku nerozhodli na základe nespornej skutkovej okolnosti, ale

bez uvedenia a odôvodnenia dôvodnej a závažnej pochybnosti o jej existencii alebo pravdivosti nespornú skutkovú okolnosť nepovažovali za preukázanú a vyhodnotili ju v neprospech Sťažovateľov. Prvostupňový súd v rozpore s § 118 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku neuviedol svoj predbežný právny názor a bez vykonania dokazovania iba konštatoval, že Sťažovatelia v konaní nepreukázali právne významnú skutočnosť. Uvedeným nezákonným postupom všeobecné súdy odopreli Sťažovateľom možnosť splniť dôkaznú povinnosť podľa § 120 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku a následne uniesť dôkazné bremeno.“.

Podľa § 118 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) po vykonaní úkonov podľa odseku 1 predseda senátu alebo samosudca podľa doterajších výsledkov konania uvedie, ktoré právne významné skutkové tvrdenia účastníkov je možné považovať za zhodné, ktoré právne významné skutkové tvrdenia zostali sporné a ktoré z navrhnutých dôkazov budú vykonané a ktoré dôkazy súd nevykoná, aj keď ich účastníci navrhli.

Podľa § 120 ods. 1 OSP účastníci sú povinní označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Súd rozhodne, ktoré z označených dôkazov vykoná. Súd môže výnimočne vykonať aj iné dôkazy, ako navrhujú účastníci, ak je ich vykonanie nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci.

Podľa § 153 ods. 1 OSP súd rozhodne na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov, ako aj na základe skutočností, ktoré neboli medzi účastníkmi sporné, ak o nich alebo o ich pravdivosti nemá dôvodné a závažné pochybnosti.

Ústavný súd na rozdiel od názoru sťažovateľov konštatuje, že § 118 ods. 2 OSP neukladá povinnosť súdu „naznačiť svoj predbežný právny názor“, ale upravuje iba povinnosti pri vedení pojednávania. Zo samotnej skutočnosti, že súd určitú okolnosť neuvedie výslovne ako spornú, nevyplýva, že by táto okolnosť bola považovaná za nespornú. Nie je zjavným cieľom § 118 ods. 2 OSP zmeniť rozloženie bremena tvrdenia či dokazovania medzi účastníkmi konania. Skutočnosť, že ani okresný súd a ani krajský súd neupozornil sťažovateľov na to, aby preukázali určitý predpoklad, na ktorý sa má viazať

určitý právny následok, nemôže znamenať, že by im, slovami sťažovateľov „*odopreli... možnosť splniť dôkaznú povinnosť... a následne uniesť dôkazné bremeno*“. Tvrdené nepoužitie rýdzo procesného § 118 ods. 2 OSP v okolnostiach daného prípadu nemohlo predstavovať opísaný protiprávny zásah do v sťažnosti označených práv sťažovateľov. Nad rámec uvedeného ústavný súd dodáva, že aj z odvolania sťažovateľov proti prvostupňovému rozsudku z 5. októbra 2009, s ktorým sa ústavný súd oboznámil ako so súčasťou vyžiadaného spisu, vyplýva, že okolnosť oznámenia nebola žalovanými považovaná za nespornú (s. 5 odvolania: „... žalovaní... uviedli len, že si na doručenie nespomínajú...“), čím indikovali, že predmetná okolnosť ostala v konaní sporná a sťažovatelia ju mohli a mali preukázať.

Druhá námietka sťažovateľov proti výroku napadnutého rozsudku krajského súdu vo veci smerovala voči hmotnoprávnemu významu oznámenia rozhodnutia spoluvlastníkov o zmene hospodárenia so spoločnou vecou prijatého na druhom zasadnutí spoluvlastníkov, pre vznik povinnosti žalovaných zaplatiť náhradu za užívanie väčšej časti rodinného domu, ako zodpovedá im prislúchajúcim spoluvlastníckym podielom.

Podľa sťažovateľov „*Všeobecné súdy v namietanom súdnom konaní nezabezpečili v zákonom požadovanej kvalite procesné záruky ochrany základného práva na súdnu ochranu a základného práva na spravodlivé súdne konanie, pretože porušili princíp nestrannosti a objektivity postupu konajúceho súdu.*“. Tvrdené porušenie „*princípu nestrannosti a objektivity postupu konajúceho súdu*“ malo spočívať v tom, že okresný súd aj krajský súd mali vykladať okolnosti v prospech žalovaných tým, že mali nesprávne určiť podmienky vzniku nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia a nemali prihliadnúť na tvrdenie, že zmena spôsobu užívania spoločnej veci na odplatný sa uskutočnila už na prvom zasadnutí spoluvlastníkov.

Sťažovatelia zastávajú názor, že „*Ak niektorý zo spoluvlastníkov užíva spoločnú vec v miere, ktorá nezodpovedá rozsahu jeho spoluvlastníckeho podielu a iný spoluvlastník, na úkor ktorého k takémuto užívaniu dochádza, s tým nesúhlasí, dochádza k neoprávnenému transferu majetkového prospechu zo sféry menej užívajúceho*

spoluvlastníka do sféry navyiac užívajúceho spoluvlastníka. V uvedenom prípade sú splnené zákonné predpoklady na vznik bezdôvodného obohatenia podľa § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pretože sa jedná o majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu..., bezdôvodné obohatenie nie je právna kategória závislá na ľudskom vedomí. Závazok osoby povinnej z bezdôvodného obohatenia vzniká priamo zo zákona v zmysle § 489 Občianskeho zákonníka, a to za splnenia zákonom predvídaných predpokladov podľa § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Na vznik záväzku z bezdôvodného obohatenia nie je nutná vedomosť povinnej osoby o existencii takého záväzku.“

Nevyhnutnosť, aby boli s rozhodnutím väčšinových spoluvlastníkov oboznámení aj ostatní spoluvlastníci, odôvodnil krajský súd takto:

„... aj v prípade, keď veľkosť spoluvlastníckeho podielu zabezpečuje určitému spoluvlastníkovi nehnuteľnosti postavenie umožňujúce mu presadiť v každom prípade svoju vôľu proti vôli ostatným spoluvlastníkom, nemôže byť prijímanie rozhodnutia o hospodárení so spoločnou vecou v zmysle § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka len záležitosťou dominantného spoluvlastníka. Na procese rozhodovania musia mať možnosť zúčastniť sa aj všetci ostatní spoluvlastníci, a to bez ohľadu na skutočnosť, že miera ich právnej a faktickej možnosti ovplyvniť tento proces, daná výškou i spoluvlastníckeho podielu, je v porovnaní s dominantným spoluvlastníkom zanedbateľná (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo/l62/2004). Ust. § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka pre prijímanie rozhodnutia spoluvlastníkov o hospodárení so spoločnou vecou nepredpisuje žiadnu osobitnú procedúru ani uskutočnenie formálneho hlasovacieho aktu a pre rozhodnutie nepredpisuje žiadnu obligatórnu formu ani výslovne nedefinuje jeho náležitosti, avšak predpokladá, že proces vytvárania kolektívnej vôle spoluvlastníkov nebude len záležitosťou niektorého spoluvlastníka a že sa na procese prijímania rozhodnutia zúčastnia všetci spoluvlastníci. Spoluvlastník nemôže mať síce možnosť bojkotovať závery rozhodnutia spoluvlastníkov, avšak vzhľadom na to, že aj v danom prípade bola menšinovým spoluvlastníkom rozhodnutím väčšiny uložená určitá povinnosť, je nevyhnutné, aby boli s týmto rozhodnutím náležite oboznámení, čo však v prejednávanej veci preukázané nebolo.“

Krajský súd sa venoval aj otázke, aký význam prináleží oboznámeniu spoluvlastníkov s rozhodnutím majoritných spoluvlastníkov o hospodárení so spoločnou vecou pre nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. Podľa krajského súdu *„Občianskoprávna zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie je zodpovednosť objektívna, t. j. bez zreteľa na zavinenie, avšak pre ustálenie takejto zodpovednosti a následne uloženia povinnosti bezdôvodné obohatenie vydať je nevyhnutné splnenie objektívnych predpokladov vzniku občianskoprávnej zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie, pričom tieto musí v súdnom konaní preukázať ten, kto tvrdí, že na jeho úkor bolo bezdôvodné obohatenie získané. Súd prvého stupňa správne ustálil, že žalovaní do 11. marca 2006 nemohli získať na úkor žalobcov bezdôvodné obohatenie, a preto bolo nadbytočné zaoberať sa tou okolnosťou, či v uvedenom období užívali z predmetných nehnuteľností plochu presahujúcu ich spoluvlastnícky podiel a v akom rozsahu.“*

Ústavný súd poukazuje na to, že je vecou všeobecných súdov, aby posúdili, či v konkrétnom prípade môže tvrdený súkromnoprávny nárok sťažovateľov vyplývať z § 137 ods. 1 a § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka, z jednej zo skutkových podstát bezdôvodného obohatenia alebo z iných právnych noriem. Ako vyplýva z citovaných častí odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu, vznik povinnosti spoluvlastníkov plniť odplatu za užívanie časti spoločnej veci vo väčšom rozsahu, ako im prislúcha podľa spoluvlastníckeho podielu, viazal krajský súd na moment, keď sa dotknutí spoluvlastníci dozvedeli o rozhodnutí majoritných spoluvlastníkov o odplatnosti užívania spoločnej veci. Z dokazovania vyplynulo, že pred rozhodnutím o odplatnom užívaní spoločnej veci boli sťažovatelia oprávnení spoločnú vec užívať bezodplatne. Kým povinnosť plniť odplatu za užívanie spoločnej veci žalovaných nezaväzovala, nemohli byť podľa krajského súdu ani zaviazaní na plnenie tejto odplaty z titulu bezdôvodného obohatenia, pretože dovtedy spoločnú vec užívali na základe právneho titulu umožňujúceho bezodplatné užívanie.

Takýto záver krajského súdu nevykazuje znaky arbitrárnosti alebo zjavnej neodôvodnenosti. Krajský súd svoje rozhodnutie dostatočne, presvedčivo a ústavne konformne odôvodnil. Sťažovateľmi tvrdené nedostatky napadnutého rozsudku krajského

súdu neindikujú podľa názoru ústavného súdu možnosť porušenia ich práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ani námietka sťažovateľov, že žalovaní boli účinne oboznámení s odplatnosťou užívania rodinného domu už na prvom zasadnutí spoluvlastníkov, nevedie k inému záveru.

Podľa sťažovateľov „... všeobecné súdy neprihliadali na právne významnú skutočnosť, že v rozhodnutí prijatom na prvom zasadnutí spoluvlastníkov bola jednoznačne prejavená vôľa sťažovateľov ako väčšinových spoluvlastníkov nehnuteľností zmeniť dovtedajší bezodplatný spôsob užívania rodinného domu žalovanými na odplatný. Zo zápisnice (z prvého zasadnutia spoluvlastníkov, pozn.)... implicitne vyplýva, že sa odplata vzťahovala aj na časť podlahovej plochy užívanej žalovanými... nad rámec ich spoluvlastníckych podielov. Na prvom zasadnutí spoluvlastníkov bola prítomná aj žalovaná v 1. rade a riadne hlasovala podľa veľkosti spoluvlastníckeho podielu patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov so žalovaným v 2. rade. Z uvedeného vyplýva, že prijatím rozhodnutia na prvom zasadnutí spoluvlastníkov žalovaná v 1. rade mala vedomosť o zmene dovtedajšieho bezodplatného spôsobu užívania rodinného domu na odplatný s účinnosťou od 15. 10. 2004 a táto zmena sa vzťahovala aj na žalovaného v 2. rade, a to aj v rozsahu užívania podlahovej plochy nad rámec ich spoluvlastníckych podielov. Vzhľadom na to k 15. 10. 2004 boli splnené zákonné predpoklady na vznik bezdôvodného obohatenia žalovaných v 1. a 2. rade na úkor Sťažovateľov.“

Podľa krajského súdu po druhom zasadnutí spoluvlastníkov a následnou zmenou žaloby „došlo k zmene skutkových tvrdení, na základe ktorých žalobcovia voči žalovaným uplatňujú určitý nárok, keď v pôvodnej žalobe uplatňovali svoj nárok z titulu toho, že medzi spoluvlastníkmi bol založený fond údržby, do ktorého mali spoluvlastníci prispievať a následne na zasadnutí 25. 11. 2005 bol tento fond zrušený a spoluvlastníci postupom podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka rozhodli, že žalovaní, ktorí užívajú viac, než predstavuje ich spoluvlastnícky podiel, majú za tento rozdiel doplatiť žalobcom náhradu. V návrhu na pripustenie zmeny výslovne sami výslovne uvádzajú, že došlo k zmene skutkových okolností.“. Odôvodnenie krajského súdu v konečnom dôsledku korešponduje

aj s tým, čo uvádzajú samotní sťažovatelia, poukazujúc na to, že „*Na druhom zasadnutí spoluvlastníkov bolo väčšinou počítanou podľa veľkosti podielov... rozhodnuté o zrušení fondu spoluvlastníkov a povinnosti M. Š. a P. Š... platiť odplatu za užívanie v rozsahu väčšom ako predstavujú ich spoluvlastnícke podiely... Na druhom zasadnutí spoluvlastníkov bolo rozhodnuté, že túto odplatu sú povinní zaplatiť aj spätne...“*.

Sťažovatelia teda namietajú voči krajskému súdu to, že nepovažoval oboznámenie žalovaných s rozhodnutím z prvého zasadnutia spoluvlastníkov za dostatočné na účely účinkov rozhodnutia z druhého zasadnutia spoluvlastníkov. Keďže, ako podľa vyjadrení sťažovateľov, tak aj podľa rozhodnutia krajského súdu viedlo rozhodnutie prijaté na druhom zasadnutí spoluvlastníkov k zániku povinnosti žalovaných podľa rozhodnutia z prvého zasadnutia spoluvlastníkov a k uloženiu novej povinnosti žalovaným, ústavný súd nepovažuje výklad krajského súdu, podľa ktorého nemá oboznámenie so zrušeným (prvým) rozhodnutím vplyv na vznik povinnosti uloženej podľa iného (druhého) rozhodnutia, za rozporný s účelom alebo znením použitých právnych noriem. Napadnuté rozhodnutie obsahuje dostatok dôvodov na jeho záver a nie je zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne.

Nad rámec uvedeného ústavný súd dodáva, že výsledok, ku ktorému krajský súd dospel, má spojitosť s rozhodnutím sťažovateľov o zrušení účinkov pôvodného rozhodnutia spoluvlastníkov ako s ich procesným postupom, v rámci ktorého si uplatnili voči žalovaným nárok iba za dobu, v ktorej podľa okresného súdu aj krajského súdu ešte nevznikla povinnosť žalovaným plniť.

Nemožno preto dospieť k názoru, že by skutkové a právne závery krajského súdu boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné. Ústavný súd nezistil takú interpretáciu a aplikáciu právnej normy zo strany krajského súdu, ktorá by zásadne popierala jej účel a význam. Ústavný súd taktiež nedospel k záveru, že by dôvody, na ktorých je založený napadnutý rozsudok, absentovali, boli zjavne protirečivé alebo popierali pravidlá formálnej a právnej logiky.

Sťažovatelia napadli rozsudok aj v časti výroku o náhrade trov, ktorým boli zaviazaní zaplatiť náhradu trov konania žalovaným. *Vzhľadom na to, že žalovaní zmenili počas konania pred okresným súdom právneho zástupcu, zaviazal okresný súd sťažovateľov nahradiť trovy konania, a to zaplatením advokátovi JUDr. M. R. (trovy vzniknuté do 28. novembra 2007) a JUDr. J. L. (trovy vzniknuté od 6. decembra 2007). Krajský súd prvostupňový rozsudok potvrdil v celom rozsahu vrátane výroku o náhrade trov konania.*

Podľa sťažovateľov krajský súd týmto „zaviazal sťažovateľov zaplatiť náhradu trov právneho zastúpenia subjektu, ktorý v čase vyhlásenia prvostupňového rozsudku nebol právnym zástupcom žalovaných (JUDr. M. R., pozn.). Vzhľadom na to je prvostupňový rozsudok v časti výroku o náhrade trov konania nezákonný.“

Ústavný súd z odvolania sťažovateľov z 5. októbra 2009 proti rozsudku okresného súdu, ktoré je súčasťou vyžiadaného spisu, zistil, že namietané nedostatky rozsudku okresného súdu týkajúce sa rozhodnutia o náhrade trov konania neboli uplatnené sťažovateľmi v odvolaní, ktoré proti prvostupňovému rozsudku podali. Námietky, ktoré neboli vznesené v rámci využitia riadneho opravného prostriedku pred všeobecným súdom, hoci mohli a mali byť uplatnené, nie sú spravidla prípustné až v konaní o sťažnosti pred ústavným súdom. Nevyužitie tejto možnosti v konaní pred všeobecným súdom nemožno naprávať alebo nahrádzať sťažnosťou v konaní pred ústavným súdom. Sťažovatelia preto, pokiaľ ide o túto časť ich sťažnosti, nesplnili základný zákonný predpoklad jej prípustnosti podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (II. ÚS 193/06, IV. ÚS 100/07).

Navyše, v danom prípade namietané nesprávne rozhodnutie krajského súdu o náhrade trov konania nedosahuje podľa názoru ústavného súdu ani potrebnú intenzitu možného zásahu do základných práv, keďže jeho namietaná nesprávnosť má spočívať nie v nesprávnej sume náhrady trov, ale len v určení adresáta, do rúk ktorého má byť sťažovateľmi náhrada trov konania (konkrétne trov právneho zastúpenia) plnená. Pokiaľ ide o tento záver, ústavný súd poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej kritériom na rozhodovanie ústavného súdu musí byť najmä intenzita, akou malo byť zasiahnuté do základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd

vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, a v spojitosti s tým zistenie, že v okolnostiach daného prípadu ide o zásah, ktorý zjavne viedol k porušeniu týchto práv alebo slobôd (m. m. IV. ÚS 238/07).

Ústavný súd napokon v závere dodáva, že nebolo jeho úlohou do detailov preskúmať prípad z pozície v danom prípade aplikovaných právnych noriem ani opätovne podrobiť revíziu napadnutý rozsudok so zámerom „vylepšiť“ jeho odôvodnenie, prípadne zostaviť zoznam možných pochybení krajského súdu, ak tieto nemajú takú relevanciu, ktorá by mohla spochybníť konformitu záverov napadnutého rozsudku s ústavou (IV. ÚS 270/09, IV. ÚS 27/2010).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že medzi napadnutým rozsudkom krajského súdu a obsahom práv sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 listiny a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by naznačovala reálnu možnosť vysloviť ich porušenie po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie. Krajský súd rozhodol vo veci sťažovateľov spôsobom, s ktorým sťažovatelia síce nesúhlasia, ale rozhodnutie bolo náležite odôvodnené na základe jeho vlastných myšlienkových postupov a hodnotení, ktoré ústavný súd vzhľadom na svoje ústavné postavenie a ústavnú funkciu nie je oprávnený ani povinný nahrádzať.

Z uvedených dôvodov ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti a v časti smerujúcej proti rozhodnutiu a trovách konania aj pre jej neprípustnosť (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. januára 2012